

Muz., 2014(55): 32-34
Rocznik, eISSN 2391-4815

data przyjęcia – 02.2014
data akceptacji – 03.2014

DOI: 10.5604/04641086.1108742

TADEUSZ ZAREMBA 1940–2013

Marian Soltysiak

Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieyszтора w Pułtusku

Abstract: Tadeusz Zaremba – a highly versatile museum worker, conservator, pedagogue, painter, with particular penchant for marine paintings, and a sea traveller – passed away.

Having graduated from the Faculty of Fine Arts at the Nicolaus Copernicus University in Toruń, in 1968 he started working for the Mazovian Museum in Płock where he organised and headed a conservation workshop, the first one in the Warsaw region. In 1973, he was appointed Deputy Director of the Museum, and in 1977 – its Director, the position which he kept for 27 years. Although he did not resign from conservation, he was mostly involved in the preventive conservation. Further, his professional assignments involved arranging exhibitions, including the exposition “Polish Art 1900–1975” organised at the Secession Association in Vienna on the occasion of the Innsbruck Winter

Olympic Games held in 1976. He organised several dozen Secession-related exhibitions in Poland, and a number of exhibitions of the Płock collection in Europe, including Arezzo and Indelheim.

In addition to the above activities, Tadeusz Zaremba was a painter, predominantly a marine painter; he took part in 52 exhibitions and organised 5 individual ones. In 2002, he organised his presumably greatest exhibition entitled “Influence of Secession on Polish Contemporary Visual Arts”. The exhibition presented his own paintings as well.

He worked hard and with dedication, with a view to preserving cultural heritage, pursuing this goal with deep respect and high expertise. He passed away as one of those who have made our life richer, thanks to their work and talent.

Keywords: Tadeusz Zaremba, remembrance, museum worker, conservator, pedagogue, painter, marine painter, traveller.

Odszedł Tadeusz Zaremba – wszechstronny muzealnik, konserwator, pedagog, artysta malarz z zamiłowaniem marynistą oraz podróżnik morski.

Po studiach na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu pracował w toruńskich PKZ, a jednocześnie był współzałożycielem i kierownikiem Klubu Związków Twórczych w tym mieście. Gdy na początku 1968 r. zgłosił gotowość pracy w Muzeum Mazowieckim w Płocku, został organizatorem i kierownikiem pracowni konserwatorskiej, pierwszej w województwie warszawskim. W rok po przybyciu do Płocka otrzymał stypendium Instytutu Centrale Restauro di Roma.

W kilka miesięcy od otrzymania przez muzeum płockie statusu Muzeum Okręgowego dla woj. warszawskiego, a też po pierwszej w nim wystawie secesyj, 14 marca 1968 r. od-

było się pod przewodnictwem prof. Stanisława Lorentza posiedzenie Rady Naukowej Muzeum Mazowieckiego, już z udziałem Tadeusza Zaremby. Na tym ważnym posiedzeniu zostały zaakceptowane kierunki rozwoju instytucji i potwierdzono decyzję o specjalizacji muzeum w sztuce secesyj. Później Tadeusz Zaremba poświęcił tej mazowieckiej instytucji muzealnej 38 lat swego życia, a miastu 45 lat aktywności.

Nie ma przesady w stwierdzeniu, że Zaremba był muzealnikiem wszechstronnym – interesował się i potrafił praktycznie realizować różne obszary pracy muzealnej i jako konserwator, jako historyk sztuki i jako inicjator wystaw artystycznych, a także ich współrealizator. Ta Jego wszechstronność została dostrzeżona i doceniona. Po pięciu latach

został wicedyrektorem Muzeum Mazowieckiego, a po dalszych czterech jego dyrektorem. Nie zrezygnował jednak z uprawiania konserwatorstwa, ale zajmował się nim inaczej, w sposób, który określamy obecnie jako konserwacja zapobiegawcza. Był to dla muzeum ważny czas: zmiana siedziby, ogromny przyrost zbiorów. Nowe usytuowanie i poszerzone kompetencje Tadeusza Zaremby były dla muzeum bardzo pożyteczne, gdyż gwarantowały skuteczniejszą dbałość o zbiory.

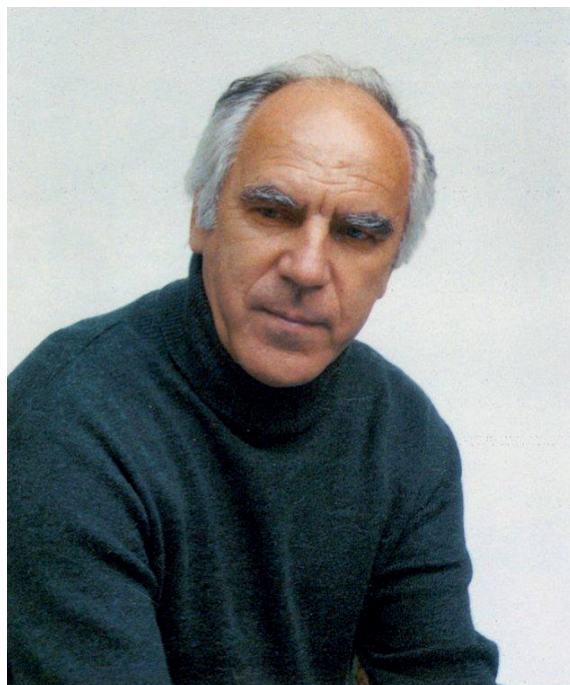
Podczas realizacji nowych ekspozycji łączył Tadeusz niekiedy obowiązki konserwatora i jednocześnie projektanta, i tak w 1975 r. aranżował pierwszą i chyba jedyną w Warszawie wystawę secesji, którą Muzeum Mazowieckie zaprezentowało w Muzeum Narodowym. Jako projektant wystawienik zadziwił mnie rok później, w Wiedniu. Muzeum Mazowieckie otrzymało zadanie zorganizowania w Towarzystwie Secesja wystawy „Sztuka polska 1900–1975” z okazji Olimpiady Zimowej w Innsbrucku. Już samo miejsce ekspozycji, tak niezwykle dla nas, wprowadzało element nadzwyczajnych emocji, ale prawdziwą trudność stanowiło zaaranżowanie wystawy, także tych drobnych obiektów, w dużej sali Towarzystwa. Po wielu rozmowach o kształcie projektowym wystawy Tadeusz zdecydował się zmierzyć z tym zadaniem. Obaj przeżywalismy niepokój o sukces ekspozycji, ale gdy już na miejscu zrealizował najprostsze i jakże skuteczne rozwiązanie – u sufitu podwiesił ogromne ważki i motyle z papieroplastyki, wystawa ożyła jako całość. Pod tymi owadami, tak ulubionymi przez secesję, obiekty wystawowe ujawniły się, były pięknie widoczne. Całą wystawę i sposób ekspozycji docenili zarówno członkowie Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego, goście Olimpiady, jak i publiczność wiedeńska.

W 1977 r. Tadeusz Zaremba zastąpił mnie w Płocku, został dyrektorem Muzeum Mazowieckiego i piastował tę funkcję przez 27 lat. I tu znowu ujawniła się Jego wszechstronność: nie tylko konsekwentnie uzupełniał kolekcję zgodnie z założeniami z 1968 r., niestrudzenie prowadząc poszukiwania najcenniejszych dzieł secesyjnych, ale też bardzo zasłużył się w rozpropagowaniu secesji w Polsce i kolekcji płockiej w Europie. Zrealizował wiele wystaw, które jeżdżąc po kraju najpierw przekonywały do secesji, a później odpowiadały na ogromne nią zainteresowanie. Wystaw było kilkadziesiąt, niektóre o nadzwyczajnej wartości, jak złotnictwo w Arezzo czy wystawa w Ingelheim. Specjalne stosunki z ośrodkiem w Darmstadt mieściły się w programie współpracy miast.

W nowych warunkach politycznych Zaremba sfinalizował rozmowy z Towarzystwem Historyczno-Literackim w Paryżu i uzyskał w długotrwały depozyt dzieła Bolesława Biegasa, artysty tak znanego w Europie, w dodatku pochodzącego z Mazowsza, z Ziemi Ciechanowskiej. Tadeusz rozszerzył też ukierunkowanie muzeum, gromadząc dzieła współczesne o formie neosecesyjnej. Wartość tych form, licznie występujących w grafice książkowej czy plakacie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, Zaremba, jako czynny artysta, dostrzegał wyraźniej i doceniał. Wreszcie wprowadził do zbiorów muzeum płockiego pierwsze obiekty art déco.

Pomimo silnej więzi z programem zbiorów artystycznych, nie zaniedbał problematyki regionalnej – dbał zarówno o warunki działalności działu etnograficznego, jak i archeologię. Wielkim Jego sukcesem było uruchomienie oddziału etnograficznego w płockim spichrzu.

Tadeusz Zaremba nie uronił niczego z dorobku muzeum, kontynuował i wzbogacał ten dorobek, m.in. rozwinął dzia-

łałność edukacyjną. Muzeum Mazowieckie było jednym z pierwszych w Polsce, które wprowadziło lekcje muzealne. O poziomie tej działalności świadczy uzyskana nagroda Ministra Kultury i Sztuki I stopnia za wydarzenie muzealne roku 1990 i nagroda za całokształt działalności w 1993 roku. Wśród wielu wyróżnień i odznaczeń osobistych Tadeusza jest także Honorowa odznaka „Zasłużony Pracownik Morza”, potwierdzająca Jego twórcze fascynacje marynistyczne.

Wreszcie, zadziwił Zaremba jako dyrektor, opracowując staranne analizy dotyczące sytuacji Muzeum Mazowieckiego na tle 25 polskich muzeów, w zakresie przyrostu zbiorów, ich opracowania, wykorzystania, działalności edukacyjnej, struktury frekwencji, finansów i rozwoju kadry. Z tych porównań, opublikowanych w Biuletynie Informacyjnym Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, wyciągał wnioski strategiczne dla Muzeum Mazowieckiego.

Tadeusz Zaremba był aktywnym członkiem ICOM-u i wielu organizacji fachowych, w tym także członkiem Stowarzyszenia Marynistów Polskich, utrzymywał liczne kontakty w środowisku. Przez wiele lat był także rzeczoznawcą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

W ciągu swojej działalności Tadeusz nie zaniedbywał twórczości artystycznej, uczestniczył w 52 wystawach, a pięć z nich było indywidualnymi pokazami jego dzieł. Zwraca uwagę Jego kilkakrotny udział w cyklu „Morze, świat, obłoki”, ale Jego różne zainteresowania łączyła chyba najbardziej wystawa „Wpływ secesji na współczesną plastykę polską”, której był organizatorem i uczestnikiem w 2002 roku.

W końcowej fazie kierowania przez Tadeusza Zarembę Muzeum Mazowieckim znowu byliśmy razem, współdziałając na forum Rady Muzeum Mazowieckiego. Dlatego dobrze wiem, jak bardzo się zaangażował w znalezienie – wobec utraty dotychczasowej siedziby – przyszłości lokalowej muzeum i przygotowanie nowej siedziby dla zbiorów secesji. A gdy terminy przeprowadzki były już z góry ustalone, Zaremba jako raso-

wy, odpowiedzialny konserwator, nie bacząc na trudności, postanowił zbadać warunki klimatyczne panujące w kamienicy przygotowywanej przez wiele lat na nową siedzibę.

Dużo obecnie dyskutuje się na temat muzealnictwa regionalnego, a postawa Tadeusza Zaremby powinna być zapamiętana jako przyczynek do tej dyskusji dotyczący zagadnienia, co jest ważne w sprawowaniu opieki nad dziedzictwem kultury, co jest istotną wartością. Przykład Tadeusza Zaremby podpowiada, że są to: wiedza fachowa i osobiste zaangażowanie.

Drugim obszarem naszej współpracy po latach była Wyższa Szkoła im. Pawła Włodkowica w Płocku, w której Tadeusz był głównym organizatorem kierunku historia sztuki, adresowanego na początku do pracowników antykwariatów.

W ostatnich latach Tadeusz Zaremba mógł swoją aktywność skierować niemal całkowicie w stronę twórczości artystycznej. Jego ulubione tematy marynistyczne nabierały nowych wartości artystycznych i emocjonalnych, chyba także jako rezultat podróży morskich. Ale zachwycał się urodą całej przyrody, z największym entuzjazmem opowiadał o swojej ulubionej leśniczówce, o lasach i urodzie Warmii i Mazur, potrafił siadywać na płockich Tumach i godzinami podziwiać piękno skarpy wiślanej.

W moim wspomnieniu życie Tadeusza Zaremby jawi się jako żywot artysty, który nie zamykał się w wieży z kości słońskiej, ale przeciwnie, pracowicie i ofiarnie, z szacunkiem i znawstwem służył zachowaniu dorobku dziedzictwa kultury. Odszedł jako jeden z tych, którzy pracą swoją i talentem czynili nasze życie bogatszym.

Streszczenie: Odszedł Tadeusz Zaremba – wszechstronny muzealnik, konserwator, pedagog, artysta malarz, z zamiłowania marynista, oraz podróżnik morski.

Po studiach na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu, w 1968 r. rozpoczął pracę w Muzeum Mazowieckim w Płocku, został organizatorem i kierownikiem pracowni konserwatorskiej, pierwszej w województwie warszawskim. W 1973 r. powołano Go na stanowisko wicedyrektora tego muzeum, a w 1977 r. został jego dyrektorem; funkcję tę pełnił przez 27 lat. Z uprawiania konserwatorstwa nie zrezygnował lecz zajmował się raczej konserwacją zapobiegawczą. Zajmował się również aranżacją wystaw, między innymi projektował ekspozycję „Sztuka polska 1900 – 1975,” zorganizowaną w Towarzystwie Secesja w Wiedniu z okazji

Olimpiady Zimowej w Innsbrucku w 1976 roku. Zorganizował kilkadziesiąt wystaw secesji w Polsce oraz wiele wystaw płockiej kolekcji w Europie. Organizował między innymi wystawy w Arezzo i Indelheim.

Tadeusz Zaremba jednocześnie uprawiał malarstwo, głównie marynistyczne; brał udział w 52 wystawach, zorganizował 5 wystaw indywidualnych. W 2002 r. zorganizował, bodajże swoją najważniejszą, wystawę pt. „Wpływ secesji na współczesną plastykę polską”. Eksponował na niej również swoje dzieła.

Pracowicie i ofiarnie, z szacunkiem i znawstwem służył zachowaniu dorobku dziedzictwa kultury. Odszedł, jako jeden z tych, którzy pracą swoją i talentem czynili nasze życie bogatszym.

Słowa kluczowe: Tadeusz Zaremba, wspomnienie, muzealnik, konserwator, pedagog, artysta malarz, marynista, podróżnik.

dr Marian Sołtysiak

uczeń prof. S. Lorentza, 1961–1977 dyrektor Muzeum w Płocku, organizator i pierwszy dyrektor Zarządu Ochrony i Konserwacji Zespołów Pałacowo-Parkowych Muzeum Narodowego w Warszawie; 1980–1986 zastępca dyrektora Zamku Królewskiego w Warszawie; 1986–1990 dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie; członek ICOM i ICOMOS, członek honorowy SHS i TOnZ; nauczyciel akademicki: 2000–2007 w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, od 1998 docent, kierownik specjalności muzealnej w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku; e-mail: marian.soltysiak@wp.pl